

PREDGOVOR

Študije o narodih in nacionalizmih so v središču raziskovalnega zanimanja že desetletja, v zadnjih letih pa je njihovo število opazno naraslo. Splošno sprejeto stališče v humanistiki, da so zahteve za politično neodvisnost narodov Srednje Evrope v 19. stoletju temeljile na občutju kulturne identitete, je prevzela tudi sodobna muzikološka misel. Eseja Ernesta Gellnerja o »namišljenih narodih« v knjigi *Nations and nationalism* (1983) in zgodovinarja ter politologa Benedicta Andersona o »namišljenih skupnostih« v knjigi *Origin and Spread of Nationalism* (1991) potrjujeta, da so domneve in občutja skupne kulture vplivali na politično razlago držav. Pojma »ljudstvo« in »narod«, ki sta se od konca 18. stoletja vse bolj uveljavljala v Srednji Evropi, sta pogosto zamenljiva. Izraz »ljudstvo« skriva etnični, ne pa socialni pomen. Povezan je z rabo skupnega jezika ter ponekod tudi s pripadnostjo isti veri. Pojem »narod« pa ima v nasprotju z njim etično vrednost, izpostavlja »drugačnost« in izključevanje »drugega«.

Izvor pojma »narod« v Srednji Evropi 19. stoletja, natančneje zgodovinske paradigme in popularni glasbeni kanon, je bila osrednja raziskovalna naloga študijske skupine »Glasba in narod« na mednarodnem kongresu »Nacionalizmi in iredentizmi Srednje Evrope« ("Nationalisms and Irredentisms of *Mittleeuropa*"), ki je bil novembra 2012 v Gorici. Organiziral ga je Inštitut za srednjeevropska kulturna srečanja (*Istituto per gli Incontri Culturali Mittleuropei*) s pomočjo in podporo vodje, profesorja dr. Fulvija Salimbenija in dr. Marca Plesnicarja. Udeleženci so razpravljali o političnih, jezikovnih, etničnih in kulturnih paradigmah, ki so po Herderjevem odkritju »ljudske pesmi« v procesu ustvarjanja zgodovinskega kanona omogočile popularnim ali cerkvenim pesmim priznanje etnične in teritorialne identitete. Nekateri prispevki s tega posvetovanja so predstavljeni v pričujoči tematski številki revije *De musica disserenda*.

Uvodna razprava preučuje nacionalno identiteto slovanske Srednje Evrope z novim pristopom k različnim kulturnim paradigmam, preko katerih se je na Poljskem, Češkem, Slovenskem in na Hrvaškem ob koncu 18. in v 19. stoletju uveljavil splošno priznani glasbeni kanon (Ivano Cavallini: "Cultural Paradigm and Popular Canon: The Discourse on Nation in Nineteenth-Century Music of Slavic *Mittleeuropa*"). V nadaljevanju sledijo študije primerov, ki prikazujejo različne faze identifikacijskega procesa, od eksotizma do samozavedanja in od samozavedanja do sprejetja nacionalnega sloga v glasbi. Avtorji so bolj kot samo umetniško vrednost glasbe upoštevali njeno družbeno funkcijo, kakršno so ob

koncu 18. in v 19. stoletju prepoznavali poljski, češki, hrvaški in slovenski domoljubi (Alina Żórawska-Witkowska: “Popolo, nazione e patria nelle prime opere polacche (1778–1794)”); Tomáš Slavický: “Musica, identità e mitografie nazionali dei cechi nel diciannovesimo secolo”; Stanislav Tuksar: “The Invention of Musical Illyrism”; Vjera Katalinić: “How to Create a National Opera? The Lisinski Case. Imaginary Memoirist Sketches with an Epilogue”; Natka Badurina: “Croatian Historical Myth, the South-Slavic Brotherhood and the Death of Opera”; Nataša Cigoj Krstulović: “Language, Literature and Music in Slovenian Cultural and Political Aspirations before 1914”). Zadnji članek prikazuje velik vpliv zbirke Ossianovih pesmi Jamesa Macphersona na oblikovanje nemške romantike in obravnava vprašanje, v kolikšni meri sta poezija bardov ter zavest o škotskih in irskih melodijah obstajali neodvisno v nemški glasbeni misli (Harry White: “Macpherson, Ossian and the Bardic Ideal: Some Irish Reflections on a German Phenomenon”).

Nataša Cigoj Krstulović in Ivano Cavallini